

**Statnetts forslag til vilkår for leverandører av
balansetjenester og vilkår for balanseansvarlige
i samsvar med kommisjonsforordning (EU) 2017/2195
om fastsettelse av retningslinjer for balansering av
elektrisk kraft, artikkel 18**

Høringsversjon mai 2023

Fortale

- (1) Dette dokumentet er Statnett sitt forslag til vilkår for leverandører av balansetjenester og vilkår for balanseansvarlige, i samsvar med artikkel 18 i kommisjonsforordning (EU) 2017/2195 av 23. november 2017 om fastsettelse av retningslinjer for balansering av elektrisk kraft.
- (2) Kommisjonsforordning (EU) 2017/2195 gjelder som norsk forskrift i henhold til forskrift om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene § 1
- (3) Formålet med forordning 2017/2195 er blant annet å fremme effektiv konkurranse, likebehandling og åpenhet i balansemarkedene, forbedre effektiviteten ved balansering, fremme mulighetene for å utveksle balansetjenester, lette deltakelsen for fornybare energikilder og tilrettelegge for deltakelse av laststyring.
- (4) Artikkel 18 i forordning 2017/2195 krever at TSO-en skal utarbeide et forslag til vilkårene for leverandører av balansetjenester og vilkårene for balanseansvarlige. Vilråene skal i henhold til artikkel 5.4.c i forordning 2017/2195 godkjennes av reguleringsmyndigheten i samsvar med artikkel 37 i direktiv 2009/72/EF. Dette gjøres ved enkeltvedtak i henhold til energiloven § 6-1 fjerde ledd.
- (5) Artikkel 16 og 17 i forordning 2017/2195 fastsetter reglene som definerer rollen til leverandører av balansetjenester og rollen til balanseansvarlige parter.
- (6) I disse vilkår angis de roller, plikter og prinsipper som gjelder for balansering ifølge artikkel 18 i forordning 2017/2195. Vilråene er utformet for å sikre tilstrekkelig konkurranse på like vilkår mellom markedsaktørene.
- (7) Vilråene fastsetter en avregningsperiode for ubalanser på 60 minutter frem til gjennomføringen av bestemmelsene i artikkel 53 i forordning 2017/2195. I artikkel 53 i forordning 2017/2195 er avregningsperioden for ubalanser fastsatt til 15 minutter med en gjennomføringsdato senest tre år fra ikrafttredelsesdato for forordning 2017/2195.
- (8) I samsvar med artikkel 10 i forordning 2017/2195 har utkast til vilkår vært på offentlig høring i en periode på minst en måned.
- (9) I samsvar med artikkel 7 i forordning 2017/2195 kommer Statnett til å offentliggjøre avtaler som gjelder for balanseansvarlige parter og leverandører av balansetjenester etter at Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har godkjent disse vilråene.
- (10) I artikkel 5 nr. 5 i forordning 2017/2195 stilles krav til at vilråene skal inneholde forslag til frist for gjennomføring senest 12 måneder etter at vilråene er godkjent av reguleringsmyndigheten i samsvar med artikkel 5 nr. 2. I samsvar med artikkel 6 nr. 3 i forordning 2017/2195 kan TSO-er som har ansvaret for å utarbeide forslag til vilkår eller metoder, eller reguleringsmyndigheter som har ansvar for å vedta disse i samsvar med artikkel 5 nr. 2, 3 og 4, be om endringer av disse vilråene.
- (11) I samsvar med artikkel 18 nr. 9 i forordning 2017/2195 skal Statnett overvåke at alle parter oppfyller kravene som fastsettes i vilråene for balansering i de norske budområdene.

DEL 1

Allmenne bestemmelser

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Dette dokumentet beskriver vilkår for balansering i det norske kraftsystemet i samsvar med artikkel 18 i forordning 2017/2195. Dette omfatter vilkår for leverandører av balansetjenester, herunder vilkår for aFRR kapasitetsmarked, mFRR kapasitetsmarked og mFRR aktiveringsmarked. I tillegg inneholder dokumentet vilkår for balanseansvarlig.¹

Artikkel 2

Tidsplan

1. Disse vilkårene vil være fullt iverksatt senest 12 måneder etter RMEs godkjenning.

Artikkel 3

Implementering

1. Disse vilkårene blir bindende for Statnett når de er godkjent av RME. Dokumentet er ikke direkte bindende for aktørene, men vilkårene i dette dokumentet vil bli gjort gjeldende i avtaler mellom Statnett og leverandører av balansetjenester og balanseansvarlige parter.
2. Statnett skal publisere avtalene senest en måned før de tas i bruk.

Artikkel 4

Definisjoner og tolkning

1. I disse vilkår gjelder definisjonene fastsatt i artikkel 2 i kommisjonsforordning (EU) 2017/2195.
2. Videre skal i disse vilkår gjelde følgende definisjoner:
 - a. "aktiveringsmarkedet for mFRR", er det markedet som tidligere het regulerkraftmarkedet (RKM)
 - b. "mFRR CM" er kapasitetsmarkedet for mFRR,
 - c. "aFRR CM" er kapasitetsmarkedet for aFRR,
 - d. "Load Frequency Control (LFC)" er funksjonen for lastfrekvensregulering,
 - e. "bud" er et spesifisert kvantum og pris for opp- eller nedregulering per tidsenhet i reservemarkedene,
 - f. "budkvantum" er budets leveranse/anskaffet reservekapasitet i effekt [MW],
 - g. "volum/reservevolum" angir levert/anskaffet/avregnet reserve i energi [MWh],
 - h. "budområde" er et geografisk avgrenset område hvor markedsaktører kan handle energi uten allokering av handelskapasitet,
 - i. "driftsdøgn" er det døgnnet budets leveranse skjer
 - j. "driftstime" er den timen budets leveranse skjer

¹ FCR er ikke tatt med siden denne ressursen faller utenfor definisjonen av balansekapasitet i forordningens artikkel 2 (5).

- k. "Fifty Nordic Market Management System (FNMMS)" er et felles nordisk markeds-system for kapasitetsmarkedene for aFRR og mFRR,
 - l. "FiftyWeb" er en alternativ kanal for å sende inn systemdata og produksjonsplaner og anmelde bud i reservemarkeder,
 - m. "flaskehals" er en situasjon som oppstår når utvekslingsbehovet i nettet overstiger overføringsgrensen,
 - n. "varighet" er maksimalt antall tidsenheter som reserven kan aktiveres sammenhengende i mFRR-markedet,
 - o. "hviletid" er minimum antall tidsenheter som reserven ikke kan aktiveres på nytt etter en aktivering i mFRR-markedet,
 - p. "spesialkjøp" er de tilfeller der lokale nettforhold eller andre hensyn kan medføre at det inngås kontrakter til høyere priser enn marginalpris, og der oppgjør skjer til tilbudt pris,
 - q. "oppregulering" er økt kraftproduksjon og/eller minsket kraftforbruk,
 - r. "nedregulering" er minsket kraftproduksjon og/eller økt kraftforbruk,
 - s. "nettavregningsområde" er et fysisk område der forbruk og/eller produksjon og utveksling kan måles. Også referert til som MGA, Metering Grid Area,
 - t. "reguleringsobjekt" er et volum (enhet eller gruppe) produksjon eller forbruk som har fleksibilitet til å reguleres opp og/eller ned,
 - u. "stasjonsgruppe" er en samling av reguleringsobjekter som brukes for innrapportering av systemdata og produksjonsplaner, anmelding av bud i reservemarkeder og aktivering av reservebud,
 - v. "interne kommersielle handelsplaner" består av bilateral handel,
 - w. "eksterne kommersielle handelsplaner" består av handel på døgn- og intradagmarkedet
 - x. "lukketid" er tidspunktet da det ikke lenger er tillatt å melde inn eller oppdatere bud i det aktuelle reservemarkedet (GCT, gate closure time)
 - y. "åpningstid" er tidspunktet da markedet åpnes for budgivning (GOT, gate opening time)
3. Videre gjelder følgende, om ikke annet kommer frem av sammenhengen:
- a. Entallsform inkluderer flertallsform og omvendt,
 - b. Inndelingen er gjort for å forenkle lesingen og påvirker ikke tolkningen av disse vilkår,
 - c. Henvisning til lovgivning skal inkludere eventuelle endringer, utvidelser eller nye utgaver når disse trer i kraft,
 - d. Henvisning til "artikler" uten henvisning til forordning viser til artikler i disse vilkår.
4. Følgende forkortelser er brukt i vilkårene:
- a. FRR: Frequency Restoration Reserves, frekvensgjenopprettingsreserver,
 - b. aFRR, frekvensgjenopprettingsreserver med automatisk aktivering,
 - c. mFRR, frekvensgjenopprettingsreserver med manuell aktivering, tidligere kalt regulerkraft RK
 - d. med "leverandør" menes leverandør av balansetjenester

Artikkel 5

Elektronisk kommunikasjon

Rapportering, bud og informasjon til Statnett skal skje elektronisk i meldingsformatet ECP, alternativt i grensesnitt anvist av Statnett.

Artikkel 6

Avregningsperiode for ubalanser

Avregningsperioden for ubalanser er 60 minutter.

Artikkel 7

Regler for midlertidig innstilling og gjenopptakelse av markedsvirksomhet, og regler for avregning ved midlertidig innstilling

1. I ekstraordinære situasjoner som gjør at ordinære prosesser ikke kan følges, skal Statnett i så stor grad som mulig basere valg av bud på de prinsippene som gjelder for markedsklarering ved ordinær prosess.
 - a. Slike situasjoner kan være omfattende driftsforstyrrelser, force majeure-situasjoner, større datasystemproblemer eller lignende.
2. Når slike situasjoner oppstår, skal Statnett forsøke å basere avgjørelser på de grunnleggende prinsippene for markedsklarering i det aktuelle markedet. Statnett skal informere om dette så raskt som praktisk mulig. Statnett skal informere på samme måte når normalforhold gjenoprettes.
3. Det tilstrebes å følge samme regler for avregning av ubalanser og avregning av balansekapasitet og balanseenergi som ved normaldriftstilstand.

Artikkel 8

Unntak for offentliggjøring av informasjon

Statnett offentliggjør ikke informasjon om tilbudte priser og volumer for de enkelte bud i markedene for aFRR og mFRR.²

Artikkel 9

Force majeure

1. Statnett, leverandør av balansetjenester og balanseansvarlig er alle fri for ethvert ansvar for manglende oppfyllelse av disse vilkårene som skyldes krig, streik, lockout og offentlige pålegg, eller andre årsaker som ligger utenfor partenes kontroll som de med rimelighet ikke kunne forventes å kjenne til eller mulighet til å unngå eller overvinne følgene av.

² Dette forutsetter en dispensasjon etter EBGL artikkel 12 nr. 4. Søknad om slik dispensasjon sendes i et eget brev til RME.

2. Dersom en av partene, på grunn av en force majeure situasjon som definert ovenfor, ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter vilkårene, skal partenes gjensidige forpliktelser etter vilkårene være suspendert så lenge situasjonen vedvarer.
3. I force majeure tilfeller skal berørte parter varsles snarest mulig. Alle parter plikter hurtigst mulig å forebygge følgene av hindringer, avhjelpe enhver oppstått mangel og gjenoppta normal drift.
4. Dersom en av partene påføres utgifter som skyldes at den annen part har force majeure, har vedkommende ikke krav på å få erstattet utgiftene.

DEL 2

VILKÅR FOR LEVERANDØRER AV BALANSETJENESTER

KAPITTEL 1

Generelle bestemmelser

Artikkel 10

Kvalifiseringsprosessen for å bli en leverandør av balansetjenester

1. Prekvalifisering av reguleringsobjekt er en egen prosess med eget søknads- og saksbehandlingsløp. Prekvalifiseringen må være godkjent før en aktør kan søke om å bli en leverandør av balansetjenester.
2. Kvalifiseringsprosessen for å bli leverandør av balansetjenester ser ut som følger:
 - a. En søknad om å bli leverandør av balansetjenester skal leveres til Statnett.
 - b. Statnett skal vurdere søknaden.
 - c. Oppfylles kravene i nr. 1 og 3 i denne artikkel, skal søkeren godkjennes som leverandør av balansetjenester.
3. Søknaden skal bestå av følgende:
 - a. Opplysninger om søkeren:
 - i. Selskapsinformasjon
 - ii. Kontaktperson og kontaktinformasjon
 - iii. Fakturerings- og bankopplysninger
 - b. Dokumentasjon som skal vedlegges søknaden:
 - i. Dokumentasjon som viser at søkeren lever opp til krav i artikkel 5 i disse vilkår om elektronisk kommunikasjon med Statnett.
 - ii. Dokumentasjon som viser at søkeren lever opp til de krav som stilles angående avregning i disse vilkår.
 - iii. Avtale om balanseansvar med Statnett eller dokumentasjon som viser at søkeren har delegert sitt balanseansvar til annen balanseansvarlig part.
 - iv. Registreringsbevis fra Brønnøysundregisteret eller motsvarende fra annet EU-medlemsland som ikke er eldre enn to måneder.

Artikkel 11

Prekvalifisering av reguleringsobjekt

1. Ved prekvalifisering av reguleringsobjekter skal Statnett sikre at følgende krav oppfylles:
 - a. Reguleringsobjekt som meldes inn i reservemarkedene skal være godkjent som prekvalifisert reguleringsobjekt i henhold til artikkel 159 i forordning (EU) 2017/1485.
 - b. Leverandør skal sende skjema for søknad om deltakelse i reservemarked for nye reguleringsobjekt til Statnett. Leverandør kan delta med ett eller flere reguleringsobjekter.
2. Dersom en vurdering av nettkapasitet tilsier at det ikke er tilstrekkelig kapasitet kan Statnett avslå søknaden eller sette begrensninger på leveransen.

Artikkel 12

Geografisk informasjon om bud

1. For at en leverandør av balansetjenester skal få levere bud for aFRR og/eller mFRR, skal leverandøren sikre at dennes prekvalifiserte enheter og/eller grupper inngår i en stasjonsgruppe for den aktuelle balansetjenesten.
2. Statnett kan be om stasjonsgruppeinformasjon i budene i kapasitetsmarked for aFRR og mFRR.
3. Budområdene i markedene for balansetjenester skal til enhver tid følge gjeldende budområder i døgnet.

Artikkel 13

Informasjon om balanseansvarlig part

1. Leverandører må være balanseansvarlig for reguleringsobjektet og ha inngått en balanseavtale med Statnett.

Artikkel 14

Regler for aggregering

1. Det skal ikke være begrensninger i overføringskapasiteten mellom enheter i samme stasjonsgruppe.
 - a) Statnett kan gi unntak ved søknad.
2. Prekvalifiserte kraftproduksjonseenheter av samme produksjonstype fra samme balanseansvarlig, leverandør av balansetjenester og budområde kan aggregeres i eksisterende stasjonsgruppe for produksjon, som er lik for alle markeder.
3. Prekvalifiserte forbruksenheter inkludert aggregerte smålaster fra samme balanseansvarlig, leverandør av balansetjenester og budområde kan aggregeres i eksisterende stasjonsgruppe for forbruk, som er lik for alle markeder.
4. Prekvalifiserte energilagringseenheter fra samme balanseansvarlig, leverandør av balansetjenester og budområde kan
 - a) plasseres i eksisterende stasjonsgrupper for produksjon eller forbruk som er lik for alle markeder, alternativt
 - b) defineres som egen stasjonsgruppe.

Artikkel 15

Konsekvenser ved manglende overholdelse av de vilkårene som gjelder for leverandører av balansetjenester i reservemarkeder

1. Statnett kan ekskludere leverandører av balansetjenester fra deltakelse i det aktuelle reservemarkedet dersom leverandøren unnlater å oppfylle sine forpliktelser som fastsatt i markedsvilkårene.

Artikkel 16

Prosess for prioritering mellom kapasitetsmarkedene for aFRR og mFRR

1. Kapasitetsbud for mFRR kan kobles til kapasitetsbud for aFRR slik at leverandører skal kunne gi bud for samme volum i begge kapasitetsmarkedene.
2. Bud må legges inn for hvert marked og det er separat prising i kapasitetsmarkedene for aFRR og mFRR. Bud for samme volum i begge markeder skal markeres i budgivningen (eksklusive budgrupper på tvers av markeder).
 - a. Bud med kobling mellom markeder kan ikke kombineres med blokkbud.
3. Bud med kobling mellom markeder vil bli allokert til kapasitetsmarkedet for aFRR som det primære markedet, slik at hvis budet aksepteres i aFRR kapasitetsmarkedet vil budet automatisk utgå fra markedsklareringen for mFRR-kapasitet. Hvis budet ikke blir akseptert i aFRR-kapasitetsmarkedet blir budet automatisk med i kapasitetsmarkedet for mFRR.

Artikkel 17

Utvexling av FRR kapasitet mellom budområder

1. Statnett fastsetter ønsket oppkjøpsvolum i MW for hver retning (opp/ned), for hvert budområde, per tidsenhet. Reservebehov for et budområde kan dekkes inn fra et annet budområde gitt at det er tilgjengelig overføringskapasitet mellom budområdene.
2. Oppkjøp vil optimaliseres på tvers av budområder basert på FRR-kapasitetsbud, ønskede oppkjøpsvolum og beregnet kostnad for reservasjon av nettkapasitet for overføring av reserver mellom budområder. Prosessen muliggjør reservasjon av overføringskapasitet opp til en bestemt grense, basert på samfunnsøkonomiske beregninger.
3. Reservasjon av overføringskapasitet er basert på samfunnsøkonomiske beregninger. Beskrivelse av algoritmen og metoden for allokering av overføringskapasitet finnes i felles nordisk beskrivelse for aFRR kapasitetsmarked³.
4. Det er satt en normalbegrensning på maksimalt 10 % av overføringskapasiteten mellom to budområder som kan allokere til å utveksle FRR-kapasitet (aFRR- og mFRR-kapasitet). Denne grensen kan økes opp til maksimalt 20 % ved mangel på reserver i et budområde. Overføringskapasitet vil først bli allokert til kapasitetsmarkedet for aFRR, og deretter til kapasitetsmarkedet for mFRR.

³ [Market Handbook - Nordic aFRR capacity market \(nordicbalancingmodel.net\)](http://nordicbalancingmodel.net)

Kapittel 2

Vilkår for kapasitetsmarkedet for aFRR

Artikkel 18

Krav til deltakelse i aFRR kapasitetsmarked

1. Full aktiveringstid for aFRR-kapasitet er 5 minutter. For å delta i aFRR kapasitetsmarked må leverandør ha en beredskap som sikrer at reguleringer blir fullt ut aktivert maksimalt 5 minutter etter aktiveringstidspunktet.
2. Aksepterte bud i kapasitetsmarkedet for aFRR skal være fullt tilgjengelig for aktivering for hele den avtalte leveringsperioden. aFRR-reserver blir automatisk aktivert av LFC-funksjonen hos Statnett, basert på målt frekvens.
3. For felleseide anlegg må bud i kapasitetsmarkedet for aFRR registreres av kun én leverandør.

Artikkel 19

Frister for kapasitetsmarkedet for aFRR

1. Statnett kjøper aFRR-kapasitet i en daglig auksjon dagen før driftsdøgnet.
2. Informasjon om de volumer aFRR-kapasitet som skal kjøpes inn publiseres i markedssystemet (FNMMS) ved åpning av budgivning og vil oppdateres fortløpende.
3. Åpningstid er syv dager før driftsdøgnet (D-7) kl. 00:00 CET.
4. Lukketid er dagen før driftsdøgnet (D-1) kl. 07:30 CET.
5. Etter budgivningens lukketid er budene bindende og kan ikke oppdateres eller trekkes.
6. Statnett informerer den enkelte budgiver om dennes auksjonsresultat elektronisk umiddelbart etter auksjonen.
7. Statnett skal publisere resultat av daglige innkjøp, marginalpris og reservekapasitet innen kl. 09:00 CET.
 - a. Unntak fra publiseringsfrist er hvis feil oppstår, som at FNMMS svikter og Statnett må kjøre en fallback/forenklet løsning. I slike tilfeller vil publisering skje så raskt som mulig.

Artikkel 20

Budgivning i kapasitetsmarkedet for aFRR

1. Bud for aFRR-kapasitet skal av leverandør
 - a. Leveres elektronisk i henhold til Statnett sin spesifisering
 - b. Leveres per aFRR-objekt (stasjonsgruppe),
 - c. Leveres separat for opp- og nedregulering,
 - d. Leveres per markedstidsenhet (time),
 - e. Leveres uten forbehold og bindinger til andre markeder
 - i. Tilbudt aFRR-kapasitet kan ikke inngå i andre forpliktelser.

Artikkel 21

Krav til bud i kapasitetsmarkedet for aFRR

1. Bud skal angi
 - a. Budkvantum i MW
 - b. Pris per MW i euro

- c. Retning
 - d. Hvilken tid/periode budet gjelder
 - e. Delbarhet
 - f. Type bud (enkelt, blokk, budkurve)
 - g. Lokalisering (budområde)
2. Budkvantum har følgende krav:
 - a. Minste budkvantum er 1 MW, med trinn på 1 MW
 - b. Budkvantum på 50 MW eller mindre kan være udelelige eller delelige i trinn på 1 MW. Bud regnes som delbare med mindre leverandøren spesifiserer unntak.
 - c. Budkvantum større enn 50 MW skal være delbare i trinn på 1 MW
 - d. Statnett kan ved behov stille krav om oppdeling av et bud av hensyn til lokalisering i nettet og budets størrelse.
3. Blokkbud kan benyttes for påfølgende tidsenheter, forutsatt at de har samme
 - a. Effekt i MW
 - b. Retning (opp eller ned)
 - c. Lokalisering (budområde) og
 - d. Pris
4. Eksklusive bud er ulike kombinasjoner av budkurver med ulike budkvantum og priser der kun ett av disse kan velges. Eksklusive bud kan legges inn i form av en budkurve der bare ett bud innen gruppen av bud som danner budkurven kan bli oppkjøpt. Følgende gjelder for budkurver:
 - a. Kombinasjoner av budkurver skal gjelde for de samme timene,
 - b. Budkurver leveres separat for oppregulering og nedregulering,
 - c. Budkurver kan ikke kombineres med blokkbud ifølge nr. 3 i denne artikkel.
5. Det samlede tilbudte budkvantum kan ikke overstige det budkvantum leverandøren er godkjent med fra prekvalifiseringsprosessen, jf. artikkel 11. Denne grensen kan være ulik for reguleringsretning opp/ned.
6. Leverandører av balansetjenester kan kun levere aFRR fra enheter og/eller grupper i samsvar med de godkjente parameterne fra prekvalifiseringen, og dermed innenfor det godkjente kapasitetsintervallet fra prekvalifiseringen.

Artikkel 22

Aksept av bud – fastsettelse av pris

1. Det settes én pris per budområde og time, separat for opp- og nedregulering.
2. Bud med tilslag i kapasitetsmarkedet for aFRR prises etter marginalpris, hvor alle aksepterte bud av samme produkt får samme pris per MW. Prisen fastsettes av høyeste aksepterte budpris.
3. Blokkbud skal ikke sette prisen, men kan føre til at det settes en høyere pris i en eller flere timer, slik at budet er lønnsomt i sin helhet, men ikke i hver time. Total utbetaling av markedspris for hele blokken skal være lik eller større enn beløpet som ville blitt utbetalt for det aksepterte volumet til budets budpris.
4. Det kan forekomme at bud med en budpris under markedspris ikke blir akseptert.
5. Leverandøren skal på Statnetts forespørsel dokumentere sin beregning av tilbudt pris. Når prissettingen i markedet ikke er samfunnsøkonomisk effektiv, kan Statnett avvise bud.

Artikkel 23

Spesialkjøp og ekstra kjøp

1. Lokale nettforhold og andre hensyn kan medføre at det inngås kontrakter til høyere priser enn marginalpris, der oppgjør skjer til tilbudt pris ("pay-as-bid"). Dette er i så fall spesialkjøp.
2. Ved mangel på reserver kan Statnett be om ytterligere bud fra leverandører, også etter budfristens utløp. Eventuelle innkjøp av reserver etter prissetting i aFRR-markedet, gjøres opp etter "pay-as-bid" prinsippet.

Artikkel 24

Fallback/forenklet løsning

1. Hvis markedssystemet (FNMMS) skulle være nede slik at en normal markedsklarering ikke kan foretas, kan Statnett benytte en forenklet løsning. Leverandørene får beskjed om eventuelle avvik fra normal prosedyre, som vil avhenge av hvor langt man har kommet i prosessen før systemet feilet.
2. Statnett kan kjøre en forenklet klarering av markedet og bekrefter resultat per e-post eller telefon.
3. Prissetting er basert på høyeste aksepterte bud.

Artikkel 25

Bytte av leveransepunkt

1. Flytting av leveransepunkt for aFRR-kapasitet kan bare skje innenfor samme budområde.
2. En leverandør som ønsker å flytte leveransepunkt må sende oppdaterte systemdata senest 45 minutter før driftstimen.

Artikkel 26

Overføring av forpliktelser for leveranse av aFRR-kapasitet

1. Overføring av forpliktelser til å stille aFRR-kapasitet kan bare skje innenfor samme budområde.
2. Overføring av forpliktelse til å stille aFRR-kapasitet kan kun gjennomføres ved bilateral avtale mellom godkjente leverandører av aFRR-kapasitet. Statnett foretar økonomisk oppgjør med den opprinnelige leverandøren som fikk tilslaget på aFRR-kapasitet.
3. Leverandøren som har det opprinnelig aksepterte budet, må informere Statnett om byttet av forpliktelser per telefon og epost senest innen én time før starten av driftstimen.
4. Ved overføring av forpliktelser skal leverandøren som har det opprinnelig aksepterte budet informere Statnett om byttet av forpliktelser som følger:
 - a. Hvilken leverandør aFRR-kapasitet forpliktelse er overført fra,
 - b. Hvilken eller hvilke leverandør(er) som har overtatt forpliktelsen til å stille aFRR-balansekapasitet,
 - c. Hvilket budkvantum i MW som er overført,
 - d. Innenfor hvilket budområde overføringen av aFRR-kapasitet har skjedd.
5. Både opprinnelig og ny leverandør må sende inn oppdaterte systemdata senest 45 minutter før driftstimens start.
6. Overføring av forpliktelser eller bytte av leveransepunkt mellom ulike budområder skal ikke tillates.

Artikkel 27

Tildeling av volum aFRR-balanseenergi

1. Statnett skal sørge for at alle aktiverte volum aFRR balanseenergi tildeles berørt(e) balanseansvarlig(e) parter slik at en ubalansejustering kan beregnes.

Artikkel 28

Krav til data og opplysninger for å vurdere leveransen av aFRR-balansetjenester

1. Leverandør av aFRR-kapasitet skal rapportere inn sine produksjonsplaner og systemdata i henhold til den kapasiteten de har fått tilslag på i kapasitetsmarkedet for aFRR.
2. Leverandørene er pliktig å informere Statnett umiddelbart om alle forhold som har betydning for deres leveranse av aFRR.

Artikkel 29

Fastsettelse av aktivert volum og prissetting av aFRR-energi

1. Statnett fastsetter aktivert volum aFRR balanseenergi per stasjonsgruppe for hver retning, der positivt tegn angir oppregulering og negativt tegn angir nedregulering.
2. Det aktiverte aFRR-energivolumet prises til mFRR-pris i aktiveringsretning, jf. kapittel 4 for regler for prissetting av mFRR.

Artikkel 30

Oppgjør av aFRR-kapasitet som ikke er levert

1. Statnett stiller krav til at leverandører skal stille til rådighet avtalt volum aFRR-kapasitet.
 - a. Hvis leverandøren ikke kan oppfylle forpliktelsen skal leverandøren om mulig overføre sin forpliktelse på aFRR-kapasitet til en annen leverandør av aFRR innenfor samme budområde, jf. artikkel 26.
2. Statnett kan kreve tilbakebetaling fra leverandøren for aFRR-kapasitet som ikke er gjort tilgjengelig i henhold til avtale:
 - a. Ved avvik mellom tilgjengelig kapasitet og innkjøpt kapasitet
 - b. Ved avvik mellom bestilt aktivering og utført regulering
3. Om avvik oppstår ved at leverandøren ikke kan tilby akseptert volum, skal leverandøren sende inn systemdata i tråd med det volumet leverandøren kan levere. Statnett skal da redusere kompensasjonen for de timer volumet er redusert eller utilgjengelig. Avviket for aFRR-kapasitet prissettes til marginalprisen som leverandøren har fått tilslag for i oppkjøpet for tilsvarende time.

Artikkel 31

Avregning av aFRR

Avregning kapasitet

1. Avregningen skal være basert på forpliktelsen for aFRR-kapasitet, spesifisert per produkt for hver tidsenhet (time).
2. Ved avvik mellom forpliktelse og tilgjengelig aFRR-kapasitet vil det resultere i redusert oppgjør slik fastsatt i artikkel 30.
3. Ved avvik fra forpliktelsen i ett eller flere kvarter i en time vil leverandøren få avvik tilsvarende hele timen.
4. Dersom leverandøren ved aktivering ikke kan tilby akseptert volum skal leverandøren sende inn systemdata i tråd med volumet som kan leveres. Statnett skal da avkorte godtgjørelsen for de timer volumet er redusert eller utilgjengelig.
5. Leverandøren skal få tilgang til informasjon om sine forpliktelser og eventuelle avvik via FiftyWeb.
6. Hver uke sender Fifty ut avregningsrapport (edi –avviksrapport) for foregående uke.
7. Statnett skal avregne aFRR-kapasitet ukentlig, senest fire virkedager etter leveringsuken.
8. Statnett skal utbetale avtalebeløpet til aktuell leverandør 14 dager etter utført avregning. Med avtalebeløpet menes den godtgjørelse som beregnes i henhold til vilkårene.

Avregning aktivering

1. Statnett skal estimere aktivert aFRR per stasjonsgruppe. Den estimerte leveransen [MWh] og tilhørende pris [EUR/MW/h] rapporteres daglig til leverandørene for foregående døgn.
2. Den estimerte leveransen fra aktivert aFRR trekkes ut av ubalansen i den nordiske balanseavregningen (eSett).
3. Fakturering/kreditering av estimert levert aFRR inkluderes i oppgjøret fra den nordiske balanseavregningen (eSett). Faktura/kreditnota sendes i tråd med gjeldende regler i eSett.

Artikkel 32

Konsekvenser for leverandør av balansetjenester ved manglende overholdelse av vilkårene

1. Ved mislighold av vilkårene skal Statnett gjøre leverandøren oppmerksom på misligholdet, og gi en frist for å bringe forholdet i orden.
2. Ved vesentlig mislighold kan Statnett ekskludere leverandøren fra deltakelse i aFRR-markedet med umiddelbar virkning. Statnett kan kreve tilbakebetalt oppgjøret for perioden.

Kapittel 3

Vilkår for kapasitetsmarkedet for mFRR

Artikkel 33

Krav til deltakelse i mFRR kapasitetsmarked

1. Full aktiveringstid for mFRR er 15 minutter. For å delta i mFRR kapasitetsmarked må leverandør ha en beredskap som sikrer at reguleringer blir fullt ut aktivert maksimalt 15 minutter etter aktiveringstidspunktet, jf. Kapittel 4.
2. Leverandører må oppfylle gjeldende vilkår i aktiveringsmarkedet for mFRR for å kunne gi bud i kapasitetsmarkedet for mFRR.
3. Leverandører med aksepterte bud i kapasitetsmarkedet for mFRR, samt eventuelt spesialkjøp og sesongkjøp, forplikter seg til å levere bud med minst tilsvarende budkvantum i aktiveringsmarkedet for mFRR for hele den avtalte leveringsperioden.
4. For felleseide anlegg må bud i kapasitetsmarkedet for mFRR registreres av kun én leverandør.

Artikkel 34

Frister for kapasitetsmarkedet for mFRR

1. Statnett kjøper mFRR-kapasitet i en daglig auksjon dagen før driftsdøgnet.
2. Informasjon om de volumer mFRR-kapasitet som skal kjøpes inn publiseres i markedssystemet (FNMMS) ved åpning av budgivning og vil oppdateres fortløpende.
3. Åpningstid er syv dager før driftsdøgnet (D-7) kl. 00:00 CET.
4. Lukketid er dagen før driftsdøgnet (D-1) kl. 07:30 CET.
5. Etter budgivningens lukketid er budene bindende og kan ikke oppdateres eller trekkes.
6. Statnett informerer den enkelte budgiver om dennes auksjonsresultat elektronisk umiddelbart etter auksjonen.
7. Statnett skal publisere resultat av auksjonen innen kl. 09:00 CET.
 - a. Unntak fra publiseringsfrist er hvis feil oppstår, som at FNMMS svikter og Statnett må kjøre en fallback/forenklet løsning. I slike tilfeller vil publisering skje så raskt som mulig.

Artikkel 35

Budgivning i kapasitetsmarkedet for mFRR

1. Bud for mFRR-kapasitet skal av leverandør
 - a. Leveres elektronisk i henhold til Statnett sin spesifisering
 - b. Leveres per mFRR-objekt (stasjonsgruppe),
 - c. Leveres separat for opp- og nedregulering,
 - d. Leveres per markedstidsenhet (time),
 - e. Leveres uten forbehold.
 - i. Tilbudt aFRR-kapasitet kan ikke inngå i andre forpliktelser eller i andre markeder.

Artikkel 36

Krav til bud i kapasitetsmarkedet for mFRR

1. Bud skal angi
 - a. Budkvantum i MW
 - b. Pris per MW i euro
 - c. Retning
 - d. Hvilken tid/periode budet gjelder
 - e. Delbarhet
 - f. Type bud (enkelt, blokk, budkurve)
 - g. Lokalisering (stasjonsgruppe og budområde)
2. Budkvantum har følgende krav:
 - a. Minste budkvantum er 1 MW, med trinn på 1 MW. Samtidig må minimum budkvantum i vilkårene for aktiveringsmarkedet for mFRR oppfylles.
 - b. Budkvantum på 50 MW eller mindre kan være udelelige eller delelige i trinn på 1 MW. Bud regnes som delbare med mindre leverandøren spesifiserer unntak.
 - c. Budkvantum større enn 50 MW skal være delbare i trinn på 1 MW.
 - d. Statnett kan ved behov stille krav om oppdeling av et bud av hensyn til lokalisering i nettet og budets størrelse.
3. Blokkbud kan benyttes for påfølgende tidsenheter, forutsatt at de har samme
 - a. Effekt i MW
 - b. Retning (opp eller ned)
 - c. Lokalisering og
 - d. Pris
4. Eksklusive bud er ulike kombinasjoner av budkurver med ulike budkvantum og priser der kun ett av disse kan velges. Eksklusive bud kan legges inn i form av en budkurve der bare ett bud innen gruppen av bud som danner budkurven kan bli oppkjøpt. Følgende gjelder for budkurver:
 - a. Kombinasjoner av budkurver skal gjelde for de samme timene,
 - b. Budkurver leveres separat for oppregulering og nedregulering,
 - c. Budkurver kan ikke kombineres med blokkbud ifølge nr. 3 i denne artikkel.
5. Det samlede tilbudte budkvantum kan ikke overstige det budkvantum leverandøren er godkjent med fra prekvalifiseringsprosessen, jf. artikkel 11. Denne grensen kan være ulik for reguleringsretning opp/ned.
6. Leverandører av balansetjenester kan kun levere mFRR fra enheter og/eller grupper i samsvar med de godkjente parameterne fra prekvalifiseringen, og dermed innenfor det godkjente kapasitetsintervallet fra prekvalifiseringen.

Artikkel 37

Begrensninger i mFRR kapasitetsbud

1. Leverandør kan gi bud på to ulike måter – med eller uten begrensninger i varighet og hviletid etter aktivering.
 - a. For bud uten begrensninger kan volumet leveres i hele perioden og har ingen hviletid etter aktivering.
 - b. Begrensninger i varighet og hviletid kan spesifiseres når tilgjengeligheten til bud vil bli påvirket av hvordan de aktiveres.

2. Leverandører skal sørge for at bud hvor underliggende reguleringsobjekt er omfattet av felles hviletids- eller varighetsbegrensninger angis med samme ID (gruppe-identifikasjon) slik at optimeringen som velger bud kan ta hensyn til implikasjoner for tilgjengelighet ved aktivering.
3. Leverandører må sikre at de volumer de har fått tilslag på i kapasitetsmarkedet for mFRR faktisk kan aktiveres. Leverandører med aksepterte bud med begrensninger som kan påvirke deres tilgjengelighet for påfølgende døgn skal ikke levere bud for påfølgende døgn i de timene de ikke er tilgjengelig for levering.
4. Bud med varighets- og hviletidsbegrensninger kan ikke kombineres med blokkbud, jf. artikkel 36 nr 3.

Artikkel 38

Aksept av bud – fastsettelse av pris

1. Det settes én pris per budområde og time, separat for opp- og nedregulering.
2. Bud med tilslag i kapasitetsmarkedet for mFRR prises etter marginalpris, hvor alle aksepterte bud av samme produkt får samme pris per MW. Prisen fastsettes av høyeste aksepterte budpris.
3. Blokkbud skal ikke sette prisen, men kan føre til at det settes en høyere pris i en eller flere timer, slik at budet er lønnsomt i sin helhet, men ikke i hver time. Total utbetaling av markedspris for hele blokken skal være lik eller større enn beløpet som ville blitt utbetalt for det aksepterte volumet til budets budpris.
4. Det kan forekomme at bud med en budpris under markedspris ikke blir akseptert.
5. Leverandøren skal på Statnetts forespørsel dokumentere sin beregning av tilbudt pris. Når prissettingen i markedet ikke er samfunnsøkonomisk effektiv, kan Statnett avvise bud.

Artikkel 39

Spesialkjøp og ekstra kjøp

1. Lokale nettforhold og andre hensyn kan medføre at det inngås kontrakter til høyere priser enn marginalpris, der oppgjør skjer til tilbudt pris ("pay-as-bid"). Dette er i så fall spesialkjøp.
2. Ved mangel på reserver kan Statnett be om ytterligere bud fra leverandører, også etter budfristens utløp. Eventuelle innkjøp av reserver etter prissetting i mFRR-markedet, gjøres opp etter "pay-as-bid" prinsippet.

Artikkel 40

Fallback/forenklet løsning

1. Hvis markedssystemet (FNMMS) skulle være nede slik at en normal markedsklarering ikke kan foretas, kan Statnett benytte en forenklet løsning. Leverandørene får beskjed om eventuelle avvik fra normal prosedyre, som vil avhenge av hvor langt man har kommet i prosessen før systemet feilet.
2. Statnett kan kjøre en forenklet klarering av markedet og bekrefter resultat per e-post eller telefon.
3. Prissetting er basert på høyeste aksepterte bud.

Artikkel 41

Bytte av leveransepunkt

1. Flytting av leveransepunkt for mFRR-kapasitet kan bare skje innenfor samme budområde.
2. En leverandør som ønsker å flytte leveransepunkt må sende oppdaterte systemdata senest 45 minutter før driftstimen.

Artikkel 42

Overføring av forpliktelser for leveranse av mFRR-kapasitet

1. Overføring av forpliktelser til å stille mFRR-kapasitet kan bare skje innenfor samme budområde.
2. Ved overføring av forpliktelse til å stille mFRR-kapasitet overføres samtidig forpliktelsen til å levere tilsvarende bud i aktiveringsmarkedet for hele den avtalte leveringsperioden.
3. Overføring av forpliktelse til å stille mFRR-kapasitet kan kun gjennomføres ved bilateral avtale mellom godkjente leverandører av mFRR-kapasitet. Statnett foretar økonomisk oppgjør med den opprinnelige leverandøren som fikk tilslaget på mFRR-kapasitet.
4. Leverandøren som har det opprinnelig aksepterte budet, må informere Statnett om byttet av forpliktelser per telefon og epost senest innen én time før starten av driftstimen.
5. Ved overføring av forpliktelser skal leverandøren som har det opprinnelig aksepterte budet informere Statnett om byttet av forpliktelser som følger:
 - a. Hvilken leverandør mFRR-kapasitet forpliktelse er overført fra,
 - b. Hvilken eller hvilke leverandør(er) som har overtatt forpliktelsen til å stille mFRR-balanserkapasitet,
 - c. Hvilket budkvantum i MW som er overført,
 - d. Innenfor hvilket budområde overføringen av mFRR-kapasitet har skjedd
6. Både opprinnelig og ny leverandør må sende inn oppdaterte systemdata senest 45 minutter før driftstimens start.
7. Overføring av forpliktelser eller bytte av leveransepunkt mellom ulike budområder skal ikke tillates.

Artikkel 43

Krav til data og opplysninger for å vurdere leveransen av mFRR-balansetjenester

1. Leverandør av mFRR-kapasitet skal rapportere sine produksjonsplaner og systemdata i henhold til den kapasiteten de har fått tilslag på i kapasitetsmarkedet for mFRR.
2. Leverandørene er pliktig å informere Statnett umiddelbart om alle forhold som har betydning for deres leveranse av mFRR.

Artikkel 44

Tilgjengelighet

1. Akseptert volum i kapasitetsmarkedet for mFRR skal være tilgjengelig i aktiveringsmarkedet for mFRR i aktuell periode. Det vises til vilkår for anmelding i aktiveringsmarkedet for mFRR. Volum i aktiveringsmarkedet for mFRR må være lik eller større enn den samlede forpliktelsen i kapasitetsmarkedet for mFRR, samt sesongkjøp og spesialkjøp.
2. I alle tilfeller der leverandøren ikke er i stand til å levere det avtalte volum helt eller delvis i deler av avtaleperioden, skal dette korrigeres løpende i aktiveringsmarkedet for mFRR.

Artikkel 45

Oppgjør av mFRR-kapasitet som ikke er levert

1. Statnett stiller krav til at leverandører skal stille til rådighet avtalt volum mFRR-kapasitet.
 - a. Hvis leverandøren ikke kan oppfylle forpliktelsen skal leverandøren om mulig overføre sin forpliktelse på mFRR-kapasitet til en annen leverandør av mFRR innenfor samme budområde, jf. artikkel 42.
2. Statnett kan kreve tilbakebetaling fra leverandøren for mFRR-kapasitet som ikke er gjort tilgjengelig i henhold til avtale:
 - a. Ved avvik mellom innkjøpt mFRR-kapasitet og tilsvarende bud i aktiveringsmarkedet for mFRR.
3. Om avvik oppstår skal Statnett avkorte oppgjøret, basert på differansen mellom aksepterte kapasitetsbud og faktiske bud i aktiveringsmarkedet for mFRR. Avviket prissettes til den fastsatte mFRR-kapasitetsprisen i oppkjøpet for tilsvarende time multiplisert med en faktor på to (2).
 - a. Per budområde og leverandør reduseres ikke godtgjørelsen i noe tilfelle mer enn den samlede betalingen for uken.
4. Det gis unntak fra reglene for avkortning i følgende situasjoner:
 - a. Ved redusert volum under force majeure benyttes en faktor for avviket på en (1), jf. nr 3 i denne artikkelen.
 - b. For at unntak skal bli innvilget må leverandør informere Statnett om redusert volum per e-post senest tre dager etter leveringsdøgnet.
5. Ved uenighet om hvorvidt det har vært avvik på levert eller tilgjengelig volum har leverandøren frist på to uker etter leveringstidspunkt til å informere Statnett.

Artikkel 46

Avregning av mFRR-kapasitet

1. Avregningen skal være basert på den samlede forpliktelsen for mFRR-kapasitet, spesialkjøp og sesongkjøp, og at leverandøren leverte minst tilsvarende bud i aktiveringsmarkedet for mFRR, for hver tidsenhet (time).
2. Avregningen spesifiseres per produkt.
3. Ved avvik mellom forpliktelse og leveranse vil oppgjøret avkortes som fastsatt i artikkel 45.
4. Ved avvik fra forpliktelsen i ett eller flere kvarter i en time vil leverandøren få avvik tilsvarende hele timen.
5. Leverandøren skal få tilgang til informasjon om sine forpliktelser og eventuelle avvik via FiftyWeb.
6. Statnett skal avregne mFRR-kapasitet ukentlig, senest fire virkedager etter leveringsuken.
7. Statnett skal utbetale avtalebeløpet til aktuell leverandør 14 dager etter utført avregning. Med avtalebeløpet menes den godtgjørelse som beregnes i henhold til vilkårene.

Artikkel 47

Konsekvenser for leverandør av balansetjenester ved manglende overholdelse av vilkårene

1. Ved mislighold av vilkårene skal Statnett gjøre leverandøren oppmerksom på misligholdet, og gi en frist for å bringe forholdet i orden.
2. Ved vesentlig mislighold kan Statnett ekskludere leverandøren fra deltakelse i mFRR-markedet med umiddelbar virkning. Statnett kan kreve tilbakebetalt oppgjøret for perioden.

Kapittel 4

Vilkår for aktiveringsmarkedet for mFRR (regulerkraftmarkedet)

Artikkel 48

Krav til deltakelse i mFRR aktiveringsmarked

1. Full aktiveringstid for mFRR er 15 minutter. For å delta i mFRR aktiveringsmarked må leverandør ha en beredskap som sikrer at reguleringer blir fullt ut aktivert maksimalt 15 minutter etter aktiveringstidspunktet.
2. Statnett stiller krav til elektronisk aktivering av mFRR. Dette krever:
 - a. Programvare med funksjonalitet for å motta, godkjenne og returnere svar på aktiveringer og helsesjekk fra Statnett elektronisk, og
 - b. Programvare for kommunikasjon med Statnett.
3. Leverandører som ikke oppfyller kravet til elektronisk aktivering ved å utvikle egne systemløsninger eller kjøpe kommersielle løsninger i markedet, kan benytte seg av tjenesteutsetting ved å la andre aktører håndtere aktiveringer fra Statnett på deres vegne.
 - a. Statnett forholder seg økonomisk og juridisk kun til den som har en avtale om balanseansvaret ved tjenesteutsetting.
 - b. Aktørene plikter å informere Statnett om hvem som har hvilke roller, og informere om endringer fortløpende.

Artikkel 49

Frister for aktiveringsmarkedet for mFRR

1. Bud i aktiveringsmarkedet for mFRR skal sendes Statnett innen kl. 21.30 dagen før driftsdøgnet.
2. Lukketid er 45 minutter før hver driftstid.
3. Etter budgivningens lukketid er budene bindende og kan ikke oppdateres eller trekkes.
 - a. Unntak fra regel: Ved dokumenterbare og relevante tekniske feil har leverandør anledning til å trekke bud senere enn ordinær frist. Leverandør skal informere Statnett så snart som praktisk mulig dersom gjeldende bud ikke kan effektueres.
4. Ved vanskelige driftssituasjoner hvor systemansvarlig rekvirerer effekttilgang i henhold til fos, § 12 fjerde ledd, skal tilbud sendes Statnetts landssentral snarest mulig og uten ubegrunnet opphold i samsvar med vedtak fra systemansvarlig.

Artikkel 50

Budgivning i aktiveringsmarkedet for mFRR

1. Bud for mFRR skal av leverandør
 - a. Leveres elektronisk i henhold til Statnett sin spesifikasjon
 - b. Leveres per mFRR-objekt (stasjonsgruppe),
 - c. Leveres separat for opp- og nedregulering,
 - d. Leveres per markedstidsenhet (time), men budene gis for fire kvarter som har likt volum og pris, og som er teknisk linket sammen.
 - e. Leveres uten forbehold og bindinger til andre markeder.

2. Leverandøren er forpliktet til å kunne levere mFRR i tråd med sitt bud i markedet. Forpliktelser som følge av handel i andre markeder skal derfor ikke begrense leverandørens evne til å levere i henhold til tilbudt reguleringsvolum.
3. Leverandører som byr i aktiveringsmarkedet for mFRR på vegne av en tredjepart er ansvarlig for at vilkårene oppfylles.

Artikkel 51

Krav til bud i aktiveringsmarkedet for mFRR

1. Bud skal angi
 - a. Budkvantum i MW
 - b. Pris per MW i euro
 - c. Delbarhet
 - d. Type bud (enkelt, blokk, budkurve)
 - e. Lokalisering (budområde)
2. Budpris har følgende krav:
 - a. Bud skal leveres i inkremerter på 0,5 EUR/MWh
 - b. Laveste tilbudspris for oppregulering er nærmeste hele 0,5 EUR over områdepris i døgnet.
 - c. Høyeste tilbudspris for nedregulering, er nærmeste hele 0,5 EUR under områdepris i døgnet.
 - d. Øvre prisgrense for tilbud i regulerkraftmarkedet er 10 000 EUR/MWh.
 - e. Nedre prisgrense for tilbud i regulerkraftmarkedet er -10 000 EUR/MWh.
3. Budvolum har følgende krav:
 - a. Minste budkvantum er 10 MW med følgende unntak:
 - i. I prisområdene NO1 og NO3 tillates inntil ett bud med kvantum fra og med 5 MW til og med 9 MW per stasjonsgruppe og per retning opp/ned.
 - ii. Ved gjennomføring av piloter kan det fastsettes særskilte krav for minstekvantum av bud for enkelte budområder.
 - iii. For bud som er tilbudt etter vedtak i følge for §12 fjerde ledd kan et minstekvantum lavere enn 10 MW fastsettes, dog minimum 1 MW.
 - b. Bud regnes som delbare med mindre leverandøren spesifiserer unntak.
 - c. Bud skal ha konstant effekt innenfor timen.
 - d. Statnett kan ved behov stille krav om oppdeling av et bud av hensyn til lokalisering i nettet og budets størrelse.
4. Maksimal varighet av en sammenhengende regulering på budet kan begrenses til en hel time. Leverandør kan også fastsette en hviletid mellom hver aktivering av budet. Slike begrensninger i varighet og hviletid må spesifiseres i budet med hele timetall.
5. For vindkraft skal et bud for nedregulering til enhver tid være lik produksjonsplanen for aktuelt kvarter, for den delen av stasjonsgruppen budet gjelder.

Artikkel 52

Informasjonsplikt

Leverandørene er pliktig å informere Statnett umiddelbart om alle forhold som har betydning for deres leveranse av mFRR.

Artikkel 53

Aksept av bud

1. Ved behov for opp- eller nedregulering skal tilgjengelige bud benyttes i prisrekkefølge. Unntak fra denne regelen er:
 - a. Ved systemtekniske problemer under frekvensreguleringen kan Statnett hoppe over bud i regulerkraftmarkedet etter prisrekkefølge og benytte dyrere reguleringsressurser. Budgivere med bud som blir hoppet over, vil ikke få kompensasjon for dette. De bud som blir hoppet over, blir ansett som ikke tilgjengelige i driftsøyeblikket (strøket midlertidig av listen).
2. Statnett kan benytte deler av tilbudt kvantum (MW) til en spesifisert pris. I slike tilfeller fastsettes kvantum i samråd med leverandør.
3. Når det er åpenbart at markedet ikke gir en samfunnsøkonomisk effektiv prissetting innenfor et avgrenset geografisk område, kan Statnett suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte tilbudt volum (MWh) til gjeldende pris i døgnet for området. Om driftssituasjonen tillater det, skal Statnett kontakte berørte leverandører for å få begrunnelse for budpriser før denne mulighet benyttes. Hvis bestemmelsen benyttes, skal Statnett varsle leverandør per telefon med skriftlig bekreftelse innen rimelig tid.

Artikkel 54

Prissetting

1. Budene sammenstilles i en felles nordisk liste og aktiveres i prisrekkefølge slik at den rimeligste reguleringsressursen benyttes først. mFRR-prisen blir den samme i to eller flere budområder dersom det ikke er flaskehals mellom områdene.
2. Frekvensreguleringer fastsetter mFRR-prisen. mFRR-prisen for opp- og nedregulering fastsettes per budområde etter at timen er avsluttet.
 - a. Ved oppregulering blir dyreste aktiverte frekvensregulering bestemmende for pris.
 - b. Ved nedregulering blir billigste aktiverte frekvensregulering bestemmende for pris.
3. Statnett benytter de bud som er aktuelle og egnet for den spesifikke situasjonen. Hvis Statnett på grunn av systemtekniske behov benytter dyrere reguleringsressurser enn de reguleringer som fastsetter timens mFRR-pris, vil budgiver få kompensasjon etter tilbudt pris ved at reguleringen registreres som spesialregulering.
4. mFRR-prisene kan bli fastsatt på grunnlag av reguleringer i andre budområder. Dette gjelder også budområder i de øvrige nordiske land. Likevel må oppreguleringspris være høyere eller lik, og nedreguleringspris lavere eller lik områdets pris i døgnet.
5. For øvrig gjelder følgende vilkår for prissetting av mFRR:

- a. Områdepris for døgnmarkedet benyttes som mFRR-pris når ingen regulering er foretatt i en eller begge retninger.
 - b. Ved frekvensreguleringer i begge retninger i samme time fastsettes også en dominerende reguleringsretning basert på netto regulert energivolum i timen, med mindre opp- og nedreguleringsvolumene er like.
 - c. mFRR-prisene kan også bli fastsatt på grunnlag av kjøp av regulertjenester fra områder utenfor Norden. Ved salg av regulertjenester til områder utenfor Norden, vil de aktuelle aktiverte norske budene bli registrert som spesialregulering.
 - d. Når det i driftstimen oppstår flaskehals i grenseflaten mot andre budområder, vil prisene bestemmes av det siste aktiverte budet i den felles nordiske budlisten før flaskehalsen oppstod, eventuelt av reguleringer inne i området når dette gir høyere oppreguleringspris / lavere nedreguleringspris enn i naboområdene.
 - e. mFRR-prisene i et område kan også bli bestemt av flaskehals i andre budområder:
 - i. Når det i driftstimen oppstår flaskehals inne i et budområde som medfører at bud i et annet område ikke kan aktiveres uten å forverre flaskehalsproblemet, får de to områdene forskjellige mFRR-priser. mFRR-prisene i området uten flaskehals bestemmes av det siste aktiverte budet i den felles nordiske mFRR-listen før flaskehalsen i det andre området oppstod.
 - ii. Dersom overføring mellom to budområder er større enn fastlagt energihandel mellom områdene, og dette skaper flaskehalsproblem inne i det tilstøtende budområdet, vil det første budområdet få egne mFRR-priser. Det reguleres til balanse i henhold til energihandelsplanen. Tilgrensende budområder som påvirker flaskehalsen i samme grad, vil få samme mFRR-priser.
 - f. I ekstraordinære situasjoner som omfattende driftsforstyrrelse, force majeure situasjoner, større datasystemproblemer eller lignende som gjør det umulig å fastsette riktige mFRR-priser innenfor rimelig tid, skal Statnett fastsette mFRR-priser etter beste skjønn. Statnett skal informere om dette så raskt som praktisk mulig. Statnett skal informere på samme måte når normalforhold gjenopprettes.
 - g. Ved overgang mellom sommertid og normaltid fastsettes mFRR-priser som normalt, mens man opererer med 23- og 25-timers døgn i aktiveringsmarkedet for mFRR.
6. mFRR-prisene prissetter aktiverte frekvensreguleringer (balanseregulering). Vilkår for rapportering og avregning er gitt under artikkel 60.
 7. Når kapasiteten mellom budområder reduseres etter at prisen i døgnmarkedet er fastsatt, blir fastsettingen av mFRR-priser basert på den opprinnelige kapasiteten.
 8. Ved opp- og nedregulering i samme time skal dominerende retning for den aktuelle time baseres på frekvensreguleringer i det nordiske synkronsystemet i de budområder hvor det ikke er flaskehals i nettet på grensen mellom budområdene.
 9. Ved vanskelige driftssituasjoner hvor systemansvarlig rekvirerer effekttilgang i henhold til fos, § 12 fjerde ledd, vil regulert effekt som ikke er tilbudt i markedet prissettes til budområdets mFRR-pris, dersom ikke annet er avtalt.

Artikkel 55

Aktivering

1. Statnett skal sende aktiveringsmeldinger ved behov, og aktiveringen gjelder ut timen.
2. Når et bud aktiveres skal det reguleres i henhold til tilbudt kvantum innenfor hver time inntil reguleringen avstilles. Tidspunkt for start av regulering og stopp av regulering avtales henholdsvis ved aktivering og avstilling. For aktiverte bud der kvantum går til 0 – null, skal budgiver sørge for at reguleringen avstilles. Alle reguleringer skal avsluttes ved timeskift og døgnskift hvis ikke annet avtales spesielt.
3. Ved bestilling av aktivering, må balanseansvarlig aktør eller den parten som utfører reguleringen følge opp at eventuell varighet og hviletid som er angitt i mFRR-budet overholdes og kontakte Statnett ved Landssentralen umiddelbart i driftsøyeblikket dersom dette brytes. Ved en aktivering av bud med angitt varighet og/eller hviletid, vil angitt antall timer gjelde fra og med aktiveringen startes (varighet) eller stoppes (hviletid). Start eller stopp av aktivering kan skje på et fritt valgt minutt gjennom den tidsperioden budet gjelder for.

Artikkel 56

Informasjon om pris og volum

1. Statnett skal informere budgivere om mFRR-prisene én time etter driftstimens slutt.
2. Informasjonen publiseres på ENTSO-E Transparency Platform.

Artikkel 57

Tildeling av volum mFRR-balanseenergi

1. Alle aktiverte volum mFRR balanseenergi skal tildeles berørt(e) balanseansvarlig(e) parter slik at en ubalansejustering kan beregnes.

Artikkel 58

Tilgjengelighet

1. Statnett forutsetter at godkjente bud er tilgjengelig for regulering når Statnett ber om aktivering.
 - a. Eneste unntak vil være dersom åpenbare tekniske forhold, som nylig har oppstått, gjør aktivering umulig.

Artikkel 59

Endring av avtalt reguleringsvolum og tidspunkt

1. Det kan oppstå situasjoner hvor den faktiske regulering, både tidspunkt og/eller energi, ikke samsvarer med det som ble avtalt med og registrert av Statnett. I slike tilfeller vil det oppstå et avvik mellom faktisk regulering og det som legges til grunn i avregning. Leverandører kan

kontakte Statnett for å sikre størst mulig samsvar mellom faktisk regulering og registrering av reguleringen, innenfor de krav som ligger i vilkårene for aktiveringsmarkedet for mFRR.

2. Statnett skal endre registrerte budaktiveringer slik:
 - a. Tidspunkt for start og stopp av reguleringer avtales mellom Statnett og leverandør når disse foretas. Slike avtaler er bindende, men kan påklages til Statnett ved landssentralen hvis avtalt tidspunkt avviker mer enn 5 minutter per time per bud i forhold til faktisk regulering, eller avvik i energi er større enn 5 MWh per time per bud. Disse minimumsgrensene er satt for å redusere merarbeidet ved etterregistrering av ubetydelige avvik. Dette innebærer derimot ikke at alle klager på avvik større enn disse verdiene tas til følge.
 - b. Dersom leverandør ikke kan levere avtalt kvantum kan rettelsers på kvantum foretas i perioden budet er aktivert. I slike tilfeller skal leverandør så raskt som mulig kontakte Landssentralen over telefon for å informere om at faktisk kvantum avviker fra det som ble avtalt. Kun avvik som angår tidspunkt kan påklages etter at budet er avsluttet, i tillegg til åpenbare feil. Feilregistreringer vil kunne korrigeres etter en skjønnsmessig vurdering. Påklaging foretas ved å sende e-post til Statnett ved Landssentralen. Dette skal gjøres påfølgende dag, men senest kontortid mandag etter aktuell uke.

Artikkel 60

Avregning av mFRR

1. Statnett skal overføre informasjon om reguleringsvolum, pris og aktiveringstidspunkt for budene som er benyttet til henholdsvis balanse- og systemregulering, til avregning.
2. Grunnlagsdata for balanseavregningen angis i euro.
3. For rapportering av systemdata og avregning gjelder følgende forskrifter:
 - a. Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften)⁴:
 - b. Forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester (avregningsforskriften)⁵

Artikkel 61

Konsekvenser for leverandør ved manglende overholdelse av vilkårene

1. Ved mislighold av vilkårene skal Statnett gjøre leverandøren oppmerksom på misligholdet, og gi en frist for å bringe forholdet i orden.
2. Ved vesentlig mislighold kan Statnett ekskludere leverandøren fra deltakelse i mFRR-markedet med umiddelbar virkning. Statnett kan kreve tilbakebetalt oppgjøret for perioden.

⁴ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1990-12-07-959>

⁵ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-03-11-301>

DEL 3

VILKÅR FOR BALANSEANSVARLIG

Artikkel 62

Balanseansvar

1. Et målepunkt skal til enhver tid ha en balanseansvarlig som er økonomisk ansvarlig for ubalansene.
2. En markedsaktør skal selv kunne være balanseansvarlig eller inngå avtale med en eksisterende balanseansvarlig om håndtering av balanseansvaret i målepunktet.

Artikkel 63

Krav for å bli balanseansvarlig

1. Statnett skal sørge for at de som skal opptre som balanseansvarlig oppfyller følgende krav innen de godkjennes som balanseansvarlig:
 - a. er innvilget omsetningskonsesjon fra Reguleringsmyndigheten for energi, eller har en bekreftelse fra Reguleringsmyndigheten for energi på at omsetningskonsesjon ikke er påkrevd.
 - b. har inngått avregningsavtale med eSett.
 - c. har inngått balanseavtale med Statnett.
 - d. har fullført registrering i Systemstøtten for Ediels adresseregister med nødvendig godkjenning av Systemstøtten for Ediel for å utveksle Ediel-meldinger.
 - e. har fullført registrering i Elhub for de balanseansvarlige som skal ha balanseansvar for produksjon og/eller forbruk.
 - f. har fullført registrering i balanseavregningen hos eSett.
 - g. har opprettet påkrevd konto for oppgjør og sikkerhetsstillelse i tråd med avregningsavtalen.
 - h. har stilt påkrevd sikkerhet i henhold til avregningsavtalen minimum tre uker før aktivitet som balanseansvarlig skal begynne.
2. Balanseavtalen skal tre i kraft samtidig som aktøren settes aktiv som balanseansvarlig i balanseavregningen hos eSett.

Artikkel 64

Krav til at balanseansvarlig er økonomisk ansvarlig for sine ubalanser

1. Statnett skal sikre at balanseansvarlig er økonomisk ansvarlig for sine ubalanser ved at krav som stilles til balanseansvarlig i disse vilkår inngår i balanseavtalen med de balanseansvarlige.
2. Statnett skal sørge for at avregning av ubalanser slik det er gitt av disse vilkår utføres av Statnett eller den tredjepart som Statnett har overlatt denne oppgaven til.

Artikkel 65

Krav til avregningsdata og -struktur for å beregne ubalansene

1. Balanseansvarlig skal bistå når Statnett fastsetter stasjonsgrupper for de enheter som leverer balansetjenester som inngår i balanseansvaret
2. Balanseansvarlig aktør skal rapportere følgende avregningsstruktur:
 - a. For hvilke markedsaktører den balanseansvarlige har påtatt seg balanseansvar for produksjon, samt i hvilke nettavregningsområder dette gjelder
 - b. For hvilke markedsaktører den balanseansvarlige har påtatt seg balanseansvar for forbruk og handel, samt i hvilke nettavregningsområder dette gjelder
 - c. Hvilke enheter som leverer balansetjenester som inngår i de stasjonsgrupper den balanseansvarlige er ansvarlig for
 - d. Interne kommersielle handelsplaner for de markedsaktører som den balanseansvarlige har påtatt seg balanseansvar for
 - e. Interne og eksterne kommersielle handelsplaner registrert på markedsplass hvor balanseansvarlig er markedsplasskonsesjonær
3. Balanseansvarlig aktør skal rapportere følgende avregningsdata:
 - a. Handelsvolum for interne kommersielle handelsplaner for de markedsaktører som den balanseansvarlige har påtatt seg balanseansvar for
 - b. Handelsvolum for interne og eksterne kommersielle handelsplaner registrert på markedsplass hvor balanseansvarlig er markedsplasskonsesjonær

Artikkel 66

Regler for å endre posisjon før og etter lukketid på intradagmarkedet

1. Etter lukketid på døgnet og før lukketid på intradagmarkedet, skal balanseansvarlige kunne:
 - a. endre sine eksterne kommersielle handelsplaner ved handel på intradagmarkedet
 - b. endre sine interne kommersielle handelsplaner ved bilateral handel med andre balanseansvarlige i samme budområde
2. Inntil 15 minutter etter lukketid på intradagmarkedet, skal balanseansvarlige kunne endre sine interne kommersielle handelsplaner ved bilateral handel med andre balanseansvarlige i samme budområde,
3. Balanseansvarlige aktører skal rapportere kjøps- og salgsforpliktelser fortløpende etter hvert som de inngås, og senest 45 minutter før aktuell balanseavregningsperiode

Artikkel 67

Avgrensning av et ubalanseområde

1. Avgrensningen av ubalanseområder og områder for ubalansepris skal sammenfalle med inndelingen av budområder.

Artikkel 68

Balanseavregningsperiode

1. Balanseavregningsperioden skal være på 60 minutter.

Artikkel 69

Beregning av ubalanse

1. Følgende volum skal inngå ved beregning av ubalanse for hver balanseansvarlig, for hver balanseavregningsperiode og hvert ubalanseområde:
 - a. Endelig posisjon
 - b. Tildelt volum
 - c. Ubalansejustering
2. Endelig posisjon skal anses som summen av den balanseansvarliges interne og eksterne kommersielle handelsplaner.
3. Det tildelte volumet for hver balanseansvarlig anses som summen av:
 - a. Produksjon og forbruk tilknyttet transmisjonsnettets som måles med en registreringsfrekvens tilsvarende balanseavregningsperioden
 - b. Produksjon og forbruk tilknyttet distribusjonsnettets som måles med en registreringsfrekvens tilsvarende balanseavregningsperioden
 - c. Beregnet volum for produksjon og forbruk som måles med en registreringsfrekvens som avviker fra balanseavregningsperioden
 - d. Beregnet differanse mellom innmating og uttak i et nettavregningsområde
4. Ubalansejustering for hver balanseansvarlig fra reguleringsobjekt tilhørende leverandør av balansetjenester som inngår i den balanseansvarliges balanseansvar, anses som summen av anmodet volum for følgende:
 - a. Balansetjenester for balanse- og systemregulering:
 - i. Tertiærreserver - mFRR
 - ii. Sekundærreserver – aFRR
 - iii. Primærreserver - FCR
 - b. Systemtjenester som benyttes for å minske deterministiske frekvensavvik:
 - i. Produksjonsglatting
 - ii. Produksjonsflytting/periodeskift
 - iii. Kvartersflytting
5. Balanseansvarliges ubalanse beregnes for hver balanseavregningsperiode og ubalanseområde som differansen mellom endelig posisjon, tildelt volum og ubalansejustering

Artikkel 70

Fastsettelse av dominerende retning

1. Det skal fastsettes en dominerende retning for hver balanseavregningsperiode og hvert budområde basert på aktivert mFRR-balanseenergi etter følgende regler:
 - a. Når budområdet ikke har samme pris på aktivert mFRR-balanseenergi som tilgrensende budområder, vil dominerende retning fastsettes basert på aktivert mFRR-balanseenergi i budområdet
 - b. Når budområdet har samme pris på aktivert mFRR-balanseenergi som tilgrensende budområder, vil dominerende retning fastsettes basert på netto aktivert mFRR-balanseenergi i budområdene
 - c. Ved positiv nettosum fastsettes dominerende retning til opp
 - d. Ved negativ nettosum fastsettes dominerende retning til ned
 - e. Ved hverken positiv eller negativ nettosum fastsettes ingen dominerende retning.
2. Beregningen etter nummer 1 skal gjøres basert på underliggende data per planlagte aktivering og direkteaktivering.

Artikkel 71

Beregning av ubalansepris

1. Det skal fastsettes en ubalansepris for hver balanseavregningsperiode og hvert ubalanseområde basert på dominerende retning og pris for aktivert mFRR-balanseenergi, basert på følgende kriterier:
 - a. Når dominerende retning er opp skal ubalanseprisen settes lik oppreguleringsprisen for mFRR-balanseenergi
 - b. Når dominerende retning er ned skal ubalanseprisen settes lik nedreguleringsprisen for mFRR-balanseenergi
 - c. Når det ikke er definert noen dominerende retning skal ubalanseprisen settes lik verdien av unngått aktivering i henhold til artikkel 72. Denne skal justeres med insentivkomponenten i henhold til artikkel 73.

Artikkel 72

Verdien av unngått aktivering

1. Verdien av unngått aktivering skal beregnes som et gjennomsnitt av det tilgjengelige mFRR-oppreguleringsbud med lavest pris og det tilgjengelige mFRR-nedreguleringsbud med høyest pris i relevant ubalanseområde i den aktuelle balanseavregningsperioden.

Artikkel 73

Insentivkomponent

1. Insentivkomponenten skal beregnes som differansen mellom prisen på døgnet og verdien av unngått aktivering i det aktuelle ubalanseområdet. Denne beregnes for hver balanseavregningsperiode hvor det ikke er definert en dominerende retning.

Artikkel 74

Oppgjør av ubalanser

1. Ubalanser i en balanseavregningsperiode skal prises med samme pris for positive og negative ubalanser.
 1. For hver balanseavregningsperiode skal betaling for ubalanser utføres etter følgende regler:
 - a. Statnett skal betale den balanseansvarlige når:
 - i. denne har en positiv ubalanse og ubalansepris er positiv
 - ii. denne har en negativ ubalanse og ubalansepris er negativ
 - b. Balanseansvarlig skal betale Statnett når:
 - i. denne har en positiv ubalanse og ubalansepris er negativ
 - ii. denne har en negativ ubalanse og ubalansepris er positiv

Artikkel 75

Ferdigstillelse av balanseavregningen

1. Statnett skal gjøre kjent betalingsforpliktelse eller tilgodehavender for hver enkelt balanseansvarlig innen 18 kalenderdager etter hvert driftsdøgn.
2. Statnett skal utføre fakturering ukesvis, og normalt første arbeidsdag uken etter at samtlige dager i en faktureringsuke er ferdig avregnet.
3. Balanseansvarlig skal kunne melde om eventuelle feil innen utgangen av den uken aktuell betalingsforpliktelse eller tilgodehavende er blitt fakturert. Feil i ubalansejusteringen skal kunne påklages til Statnett påfølgende dag, og senest kontortid mandag etter aktuell uke.

Artikkel 76

Konsekvenser for BRP ved manglende overholdelse av vilkårene

1. Krav som stilles til balanseansvarlig skal innarbeides i balanseavtalen Statnett inngår med de balanseansvarlige.
2. Ved mislighold av balanseavtalen skal Statnett gjøre balanseansvarlig oppmerksom på misligholdet, og gi en frist for å bringe forholdet i orden.
3. Ved vesentlig mislighold kan Statnett heve balanseavtalen med umiddelbar virkning.